

են գորգեր, որոնցից շատ հիանալիներն ու թանկագինները կան»⁽⁶¹⁾ : Ինչպէս ըսի՝ նշանաւոր են «Սիւնեաց եւ Արցախի հայուհիները իրենց գործած զիմացկուն եւ զեղանկար կապերտներով, գորգերով»⁽⁶²⁾ : Դարձեալ կը վկայուի որ «ընտիր գորգեր եւ կապերտներ գործում են Արցախում, մանաւանդ Շուշայ կողմերը, միայն Արցախից եւ Սիւնեաց տարեկան երկու միլիոն ոսկրով (զրեթէ 1,000,000 ոսկի գոլլար) գորգ եւ կապերտ են դուրս տանում»⁽⁶³⁾ :

Շամախի մէջ, հայ կանայք կը գործեն Սումաքներ, հրապարակին ծանօթ Շիրվանի, Գապիսդանի, եւն. գորգեր՝ որոնք նոյնիսկ հին Հայոց, Աղուանից նշանաւոր գորգերը եւ կապերտներն են : Իսկ դադագ կոչուած գորգերը որեւէ կապ չունին Գողագներուն հետ, այլ արտադրութիւններն են Մովսէս Խորենացիէ իսկ յիշուած Քասաղի (Երուանդի վիպերգութեան պատառիկին մէջ ՔԱՍԱՂ ԳԵՏՈՎ...) Երեւանի կից հայկական շրջանին :

Այսպէս ամբողջ Հայաստանի մէջ «բոլոր թելից... պատրաստում են բնտանիքում նոյնպէս գորգեր, կապերտներ եւ այլն»⁽⁶⁴⁾ : Հին եւ նոր Հայաստանի արտադրութեանց զլխաւոր հիւսուածեղէններուն մէջ կարելի է դասել գորգերը :

Խորհրդային Հայաստանի մէջ ալ գորգագործութիւնը քաջալերուեցաւ : Դեռ 1933ին Լոռի այցելող հայ մը կը վկայէ, որ «մի քանի տեղ Գիւլազարաւում եւ ուրիշ տեղերում ես տեսայ երիտասարդ Հայ կանանց զեղեցիկ գորգեր պատրաստելու»⁽⁶⁵⁾ :

Վերջերս օտար մը կը գրէր. «Կովկաս նշանաւոր է իր գորգ-արտադրութեան համար : Ամենազեղեցիկ գորգերը կու գան Կովկասի մասմետական մասերէն, Տաղիսդանէն, Շիրվանէն եւ Ղարապաղէն ու Վրաստանի Ղազախի շրջանէն : Կովկասեան գորգերու շատ հին տեսակը գոյութիւն չունի, բայց որոշ է որ արհեստը զարգացած էր հեռաւոր ժամանակներէ : Բայց հոս դարձեալ, ինչպէս որ Վրական ճարտարագիտութիւնը մաս կը կազմէ Արեւելեան Քրիստոնեայ ճարտարագիտութեան, նոյնպէս ալ Կովկասեան հիւսողները գործածած են ինչ որ էականապէս Իսլամական ձեւամիջոց մ'է, եւ ոչ սակաւ համբաւ չաճած են»⁽⁶⁶⁾ :

Դժբախտաբար վկայութիւնը ամէն կերպով սխալ է : Տաղիստան

(61) Գողթն : - Ե. Լալայեան, Թիֆլիզ, էջ 94, 99 : Լալայեան կը վկայէ որ Գանձակի դաւառի հայ տան մէջ «կայ եւ փոռած կապերտներ եւ ներքնակներ ձգուած դեանին, որոնց վրայ նստում են ծախապատիկ» : (Աղգ. Հանդ. 2. գիրք, էջ 237) : Զանգեզուրի տան բոլոր կարասին «մի երկու կապերտ եւ գուցէ մի գորգ» է : (Անդ. Դ. գիրք, էջ 59) :

(62) Աւարահաղորդութիւն Հայաստանի : Աւետիք Տէր Յակոբեան, 1914, Թիֆլիս, էջ 114 :

(63) Անդ. էջ 105 :

(64) Հայ Ժողովրդի Արհեստագործութիւն : - Աղգ. Հանդ. 1898, էջ 24 :

(65) Դիտողութիւններ եւ տպաւորութիւններ : - Հայ. Կոչնակ շարթաթերթ, Նիւ Եորք, 1933, էջ 325 :

(66) A History of the Georgian People. — W. E. D. Allen, 1932, London, p. 293-94.